

Pk-yritysbarometri, kevät 2017

Alueraportti, Pohjois-Karjala

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Kevään 2017 Pk-yritysbarometri perustuu 4 761 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämisen ja työllistämisen esteitä, sopeuttamistoimenpiteitä sekä rahoitusta. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty omistajavaihdosta.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä ovat jatkuneet positiivisina syksystä 2016. Koko maan pk-yrityksistä 44 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Saldoluku on nyt +35 kun se edellisellä mittauskierroksella oli +32. Myös Pohjois-Karjalan alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on hieman syksyn 2016 lukemaa parempi (+20 => +28).

Pohjois-Karjalan alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat hieman toiveikkaammat kuin syksyllä 2016. Alueen pk-yritysten edustajista 22 % arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua tämän hetkistä suurempi ja 10 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi, saldoluku on nyt +12, kun se syksyllä oli +8. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella hieman positiivisemmat kuin syksyllä 2016 (+14 => +16).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (39 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 2 % koko maan pk-yrityksistä. Myös Pohjois-Karjalan alueella on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (43 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 2 % vastaajista. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella vastaava määrä kuin syksyllä. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Pohjois-Karjalan pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kansainvälistyminen

Joka neljännellä koko maan ja noin joka kymmenennellä Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä noin puolella ja alueella seitsemällä kymmenestä.

Kehittämisen ja työllistämisen esteet

Koko maan ja Pohjois-Karjalan pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä koetaan yleinen suhdanne-/taloustilanne ja kilpailutilanne. Pahimpina työllistämisen esteinä nähdään työn sivukulut sekä kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus.

Sopeuttamistoimenpiteet

Joka kuudes koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä suunnittelee toimintansa sopeuttamista nykyisen suhdannetilanteen vuoksi. Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat yleisimmät toteutetut tai harkinnassa olevat sopeutustoimet.

Omistajanvaihdos

Puolet koko maan ja 43 % alueen pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee vajaa viidesosa.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	14
7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet	16
8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet	18
9. Pk-yritysten rahoitus.....	19
10. Omistajanvaihdos.....	24
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	26
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	27
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	28

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, kevät 2017, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, kevät 2017

Alueraportti, Pohjois-Karjala

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä sekä Taloustutkimuksen väli aikaista markkinointirekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koko-luokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4 761 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse joulukuussa 2016–2017. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiantona.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen ja ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

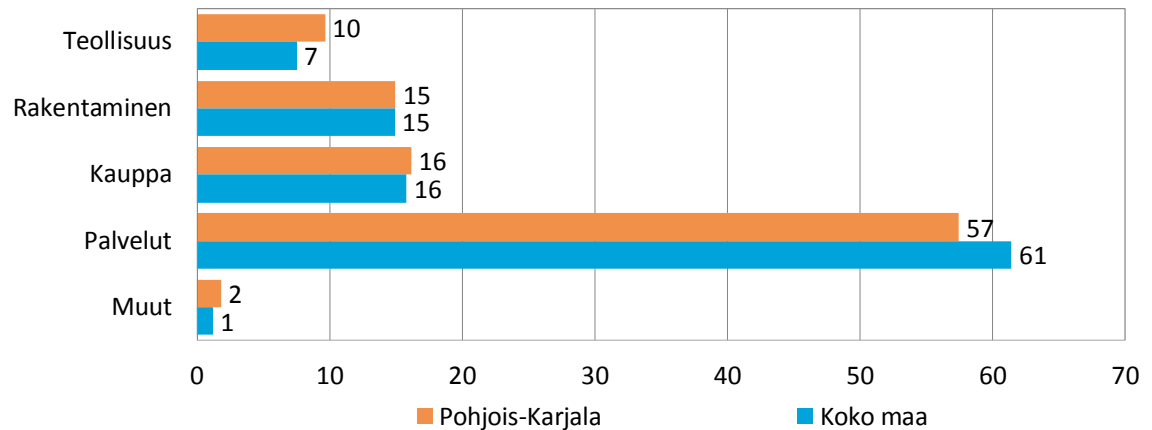
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Pohjois-Karjala	209	100
Päätoimiala	Teollisuus	35	17
	Rakentaminen	26	12
	Kauppa	35	17
	Palvelut	113	54
Liikevaihto vuonna 2016	alle 0,2 miljoonaa euroa	87	42
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	39	19
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	30	15
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	12	6
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	11	5
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	15	7
	5 miljoonaa euroa tai yli	12	6
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	17	8
	Kasvuhakuiset	86	42
	Asemansa säilyttäjät	65	31
	Ei kasvutavoitteita	36	17
	Toimintansa lopettavat	3	1
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	27	14
	Ei	163	86
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	60	29
	1990-1999	34	17
	2000-2009	57	28
	2010-	55	27

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 280 697 yritystä [1] vuonna 2014. Näistä yrityksistä noin 6744 toimi Pohjois-Karjalan alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 61 %, kaupan 16 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Pohjois-Karjalan alueella oli palvelualojen yrityksiä hieman vähemmän ja teollisuusyrityksiä hieman enemmän kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Yritykset ja työllisyys

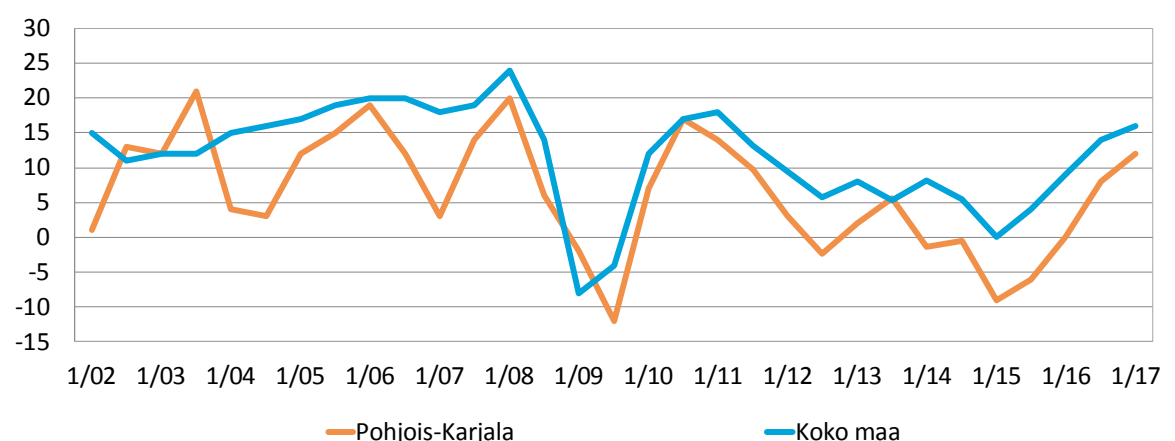
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 421 000 henkeä joulukuussa 2016. Lukema on 34 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Palkansaajia oli hieman enemmän ja yrittäjä oli hieman vähemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 7,9 % [2] joulukuussa 2016, kun se edellisvuoden joulukuussa oli 9,2 %. Pohjois-Karjalan alueella työskenteli vuoden 2016 neljännellä neljänneksellä yhteensä 60 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 15,1 % [4]. Työttömyysaste on noussut alueella 5,7 prosenttiyksikköä vuoden 2015 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Pohjois-Karjala	22	68	10	12
Koko maa	24	69	7	16

Työllistämisedotukset ovat koko maan pk-yrityksissä hienoisessa kasvussa. Pk-yritysbarometrin vastaajista joka neljäs (24 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (7 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +16. Pohjois-Karjalan alueella saldoluku neljä prosenttiyksikköä pienempi, +12. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella hieman positiivisemmat kuin syksyllä 2016 (+14). Myös alueella odotukset ovat työllistämisen kannalta toiveikkaammat kuin syksyllä 2016 (+8).

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2016, joulukuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2016, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2016, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain

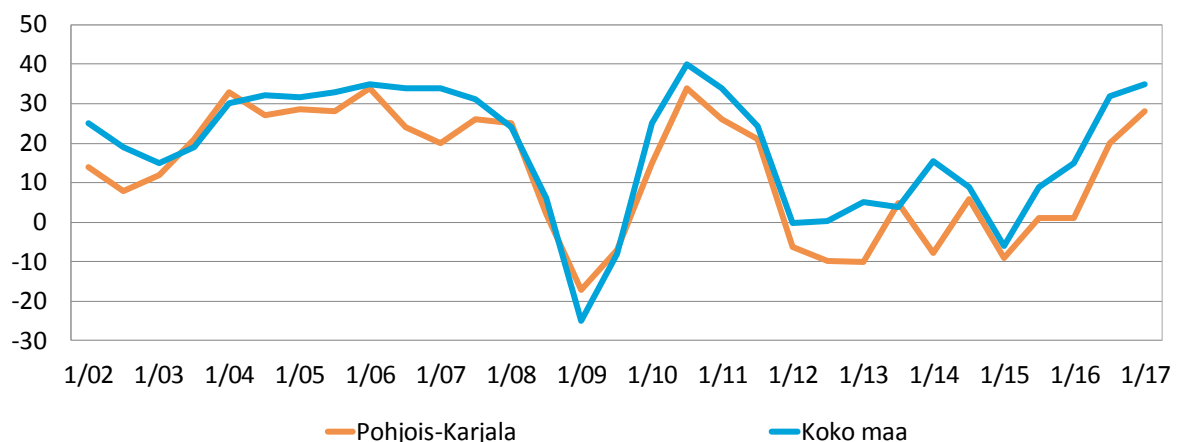
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähitulevaisuuden suhdannenäkymiä kuvaavan saldoluvun (+35) kehitys on jatkunut hienokseltaan positiivisena syksystä 2016 (+32). Syksyn 2016 tapaan vajaa puolet (47 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 44 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Pohjois-Karjalan alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut kevästä 2016 kahdeksan prosenttiyksikköä, ollen nyt +28. Ennallaan suhdanteiden arvioi pysyvän alueella hieman useampi kuin viime syksynä, 54 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Pohjois-Karjala	37	54	9	28
Koko maa	44	47	9	35

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

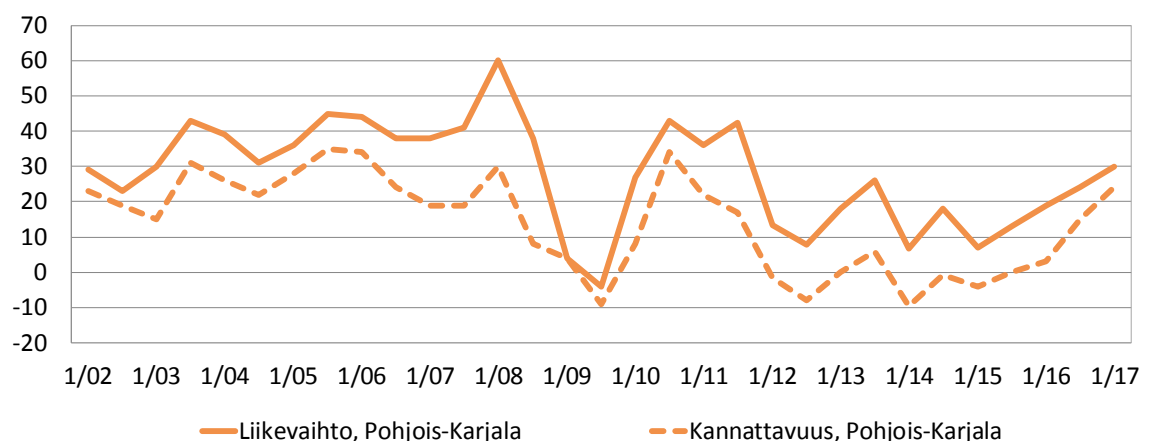
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Pohjois-Karjala	45	41	14	30
Koko maa	52	36	13	39
Investointien arvo				
Pohjois-Karjala	27	50	23	4
Koko maa	23	58	19	3
Panostukset kansainvälistymiseen				
Pohjois-Karjala	17	66	17	0
Koko maa	17	68	16	1
Viennin arvo				
Pohjois-Karjala	15	70	15	0
Koko maa	18	67	15	2
Tuonnin arvo				
Pohjois-Karjala	9	77	14	-5
Koko maa	15	71	15	0
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Pohjois-Karjala	36	52	12	24
Koko maa	34	58	7	27
Materiaalien hinnat				
Pohjois-Karjala	44	50	6	38
Koko maa	42	54	5	37
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Pohjois-Karjala	38	54	8	30
Koko maa	39	56	5	34
Kannattavuus				
Pohjois-Karjala	39	46	15	24
Koko maa	40	45	15	25
Vakavaraisuus				
Pohjois-Karjala	38	51	11	27
Koko maa	39	53	9	30
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Pohjois-Karjala	35	55	10	25
Koko maa	35	57	8	27
Tilausten määrä				
Pohjois-Karjala	39	49	12	28
Koko maa	47	42	11	35
Kapasiteetin käyttöaste				
Pohjois-Karjala	70	25	5	66
Koko maa	46	48	7	39

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa kapasiteetin käyttöasteen nousuun teollisuusyrityksissä (saldoluku 39 %), liikevaihdon kasvuun (+39) sekä materiaalien hintojen nousuun (+37) uskotaan koko maassa saldoluvin perusteella yleisimmin. Myös palkkakustannusten ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa vastaavan tasoiset kuin syksyllä 2016 saldoluvin ollessa myös nyt +3.

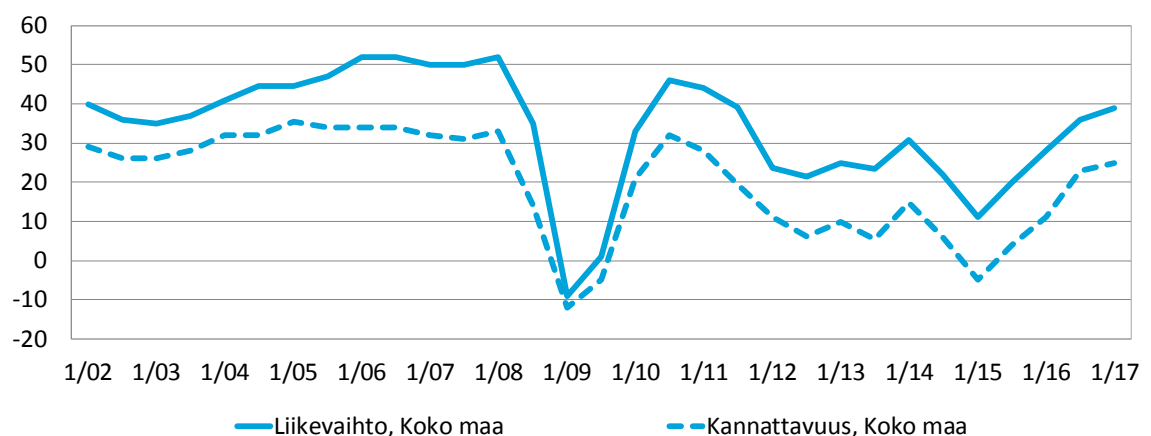
Pohjois-Karjalan alueen teollisuusyritykset uskovat vahvasti kapasiteetin käyttöasteen nousuun (saldoluku +66). Seuraavaksi vahvimmat odotukset alueella kohdistuvat materiaalien hintojen nousuun (+38), liikevaihdon kasvuun (+30) sekä lopputuotteiden tai palveluiden hintojen nousuun (+30). Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä ovat saldoluvin perusteella nyt niukasti positiiviset (+4), kun syksyllä 2016 alueella saldoluku jäi negatiiviseksi (-3).

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat toiveikkaammat kuin viime syksynä. Myös koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä jatkuvat positiivisina.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

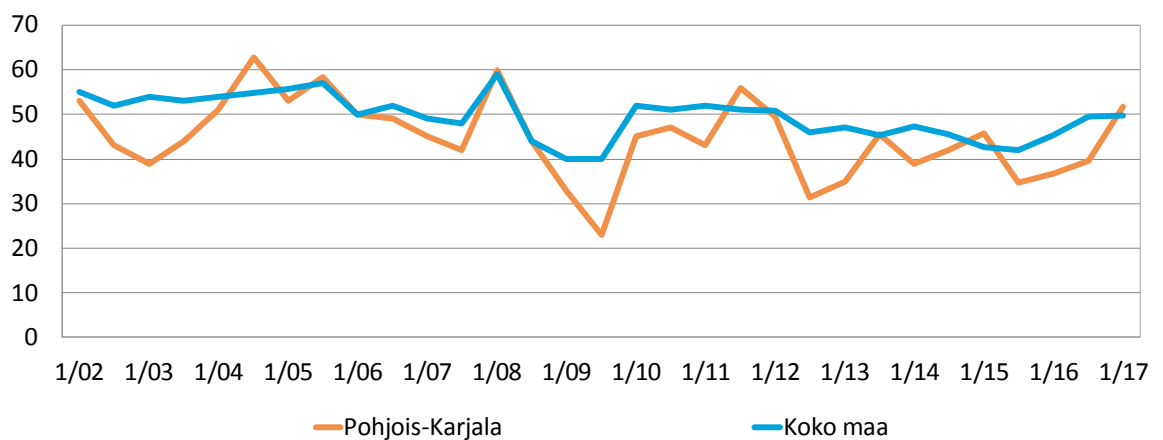
Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (39 %). Vastaavasti kuin syksyllä 2016 yritystoiminnan loppumista ennakoi 2 % koko maan pk-yrityksistä. Myös Pohjois-Karjalan alueella on eniten, ja enemmän kuin syksyllä mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (43 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 2 % alueen vastaajista mikä on yhden prosenttiyksikön verran vähemmän kuin syksyllä 2016. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella vastaava määrä kuin syksyllä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Pohjois-Karjala	9	43	31	16	2
Koko maa	11	39	30	18	2

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on yhtensä saman verran ja alueella enemmän kuin syksyllä 2016.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

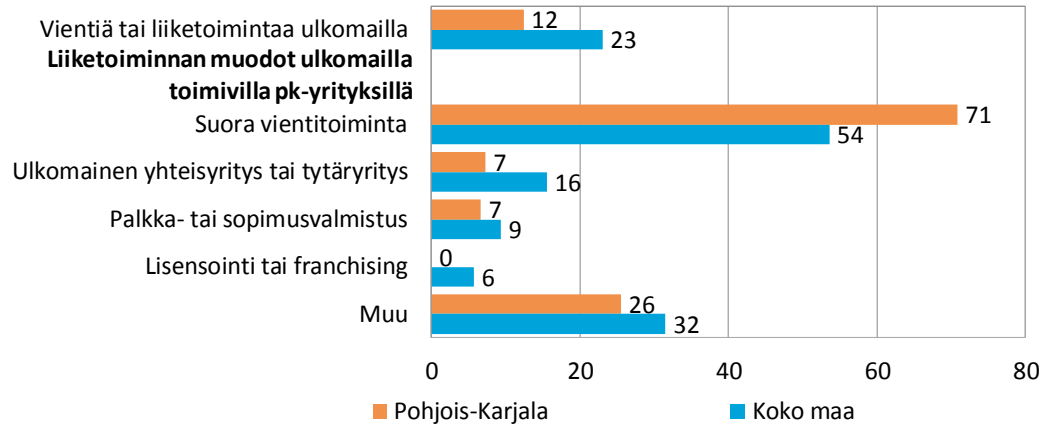
	Pohjois-Karjala	Koko maa
Investoinnit	79	72
Uuden henkilöstön palkkaaminen	35	37
Henkilöstön koulutus	52	54
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	37	38
Laajentuminen uusille markkinoille	22	26
Uusien teknologioiden käyttöönotto	23	25
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	16	21
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	18	16

*/ Vastajaat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Joka neljännellä koko maan ja noin joka kymmenennellä Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä noin puolella ja alueella seitsemällä kymmenestä. Pohjois-Karjalan alueella näiden tulosten tulkinnassa on huomioitava vastaajamäärien jääminen vähäiseksi.

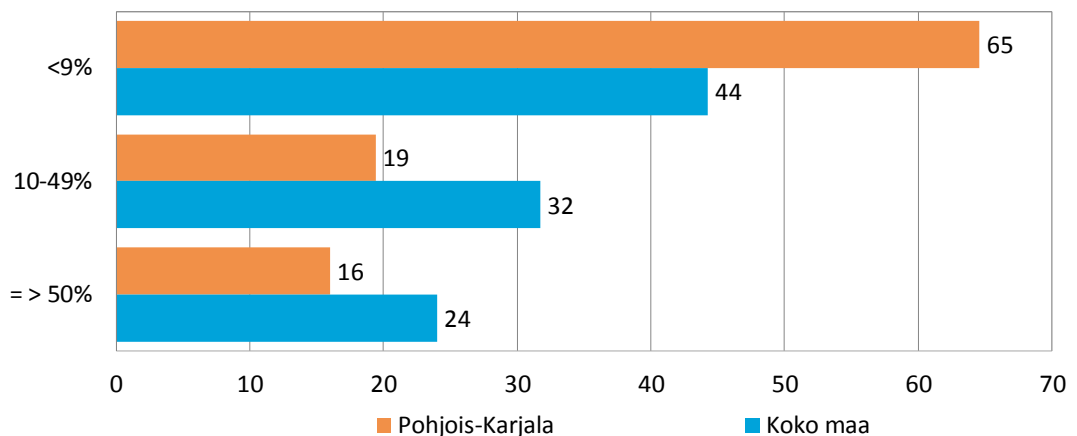
Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Kahdella viidestä koko maan suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Pohjois-Karjalan alueella vastaajamäärät jäivät pieniksi ja tämä on huomioitava näiden tulosten tulkinnassa.

Kuva 8. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2016, % yrityksistä

Koko maan pk-yrityksistä joka viidennellä ja Pohjois-Karjalan alueella noin joka kymmenellä on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	12	19

7. Pk-yritysten kehittämisen ja työllistämisen esteet

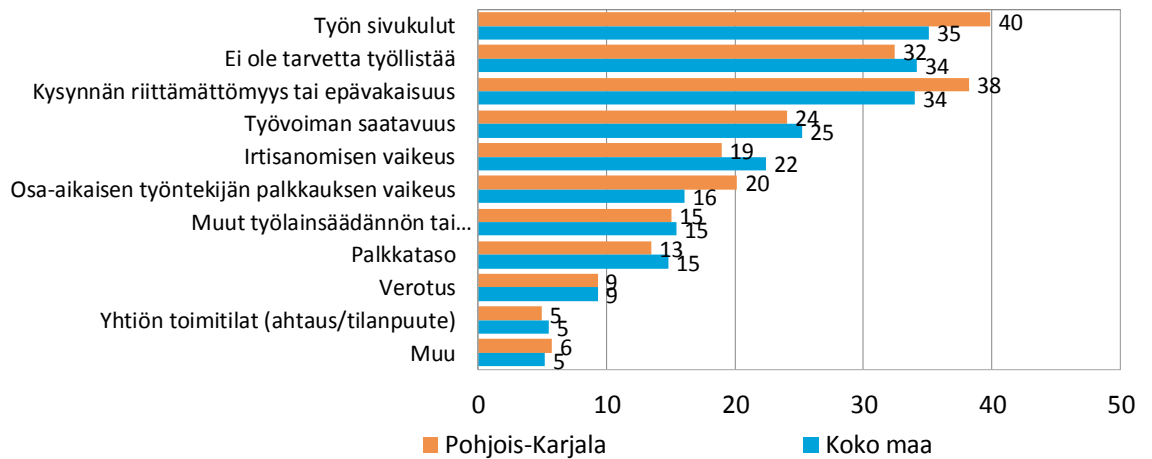
Koko maassa ja Pohjois-Karjalassa pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne. Kustannustaso ja kilpailutilanne koetaan seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä. Verrattuna syksyn 2016 tilanteeseen koetaan yleinen suhdanne/taloustilanne nyt melko selvästi pienempänä kehittämisen esteenä sekä koko maassa että alueella. Kustannustason mainitsee nyt koko maassa ja alueella useampi kuin syksyllä.

Taulukko 8. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	17	14
Kustannustaso	15	17
Kilpailutilanne	19	20
Rahoitus	8	9
Resurssitekijät	15	12
Yleinen suhdanne- /taloustilanne	20	24
Ei osaa sanoa	5	5

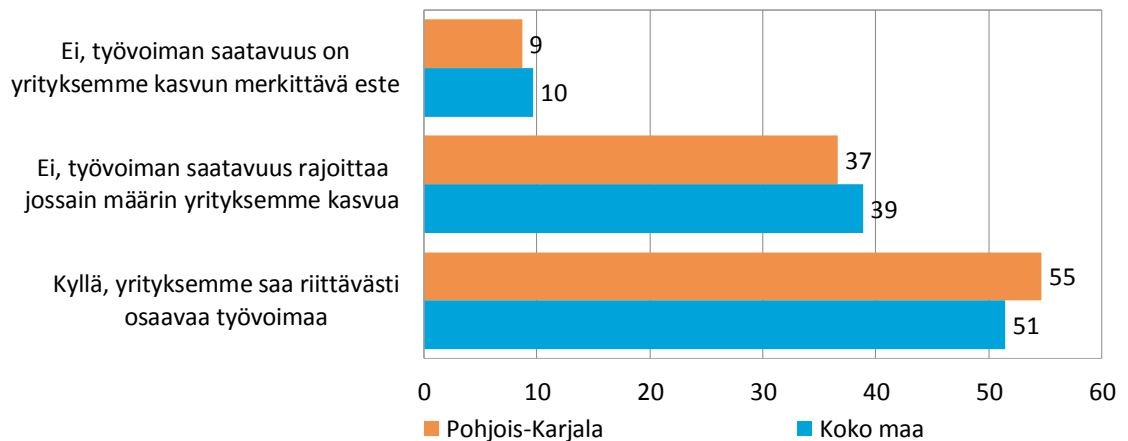
Koko maan ja alueen pk-yrityksistä noin joka kolmannella ei ole tarvetta työllistää. Työn sivukulut ja kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus ovat koko maassa ja alueella suurimmiksi koetut työllistämisen esteet.

Kuva 9. Yrityksen merkittävin työllistämisen este, %

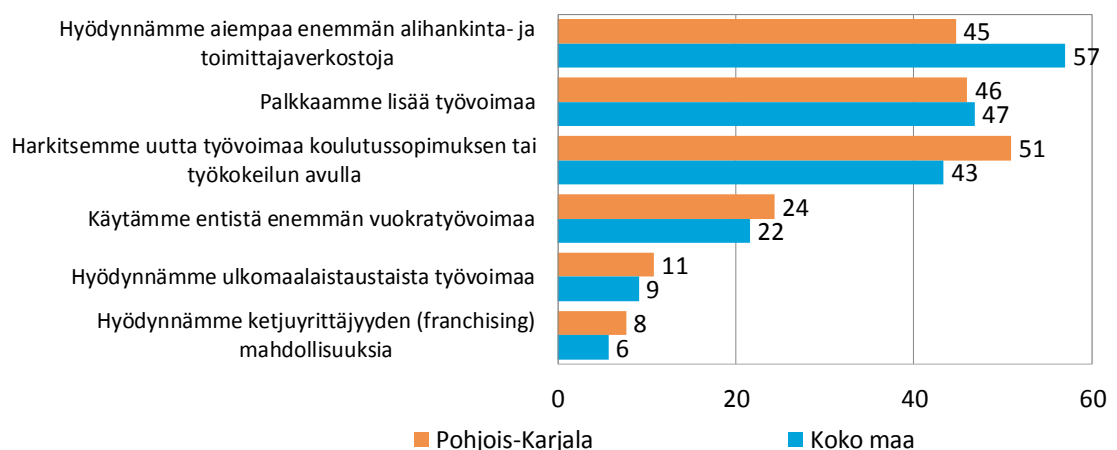
Noin puolet koko maan ja Pohjois-Karjalan vastanneista pk-yrityksistä sanoo tarjolla olevan riittävästi tarpeitaan vastaavaa osaavaa työvoimaa. Kaksi viidestä kokee työvoiman saatavuuden jossain määrin rajoittavaksi esteeksi yrityksen kasvulle ja joka kymmenes pitää työvoiman saatavuutta yrityksensä kasvun merkittävänä esteenä.

Kuva 10. Onko yritykselle tarjolla riittävästi osaavaa työvoimaa, %

Pk-yritykset pyrkivät turvaamaan osaavan työvoiman saannin hyödyntämällä aiempaa enemmän alihankinta- ja toimittajaverkostoja, palkkaamalla lisää työvoimaa sekä koulutussopimuksen tai työkokeilun avulla.

Kuva 11. Yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuus, %

8. Pk-yritysten sopeuttamistoimenpiteet

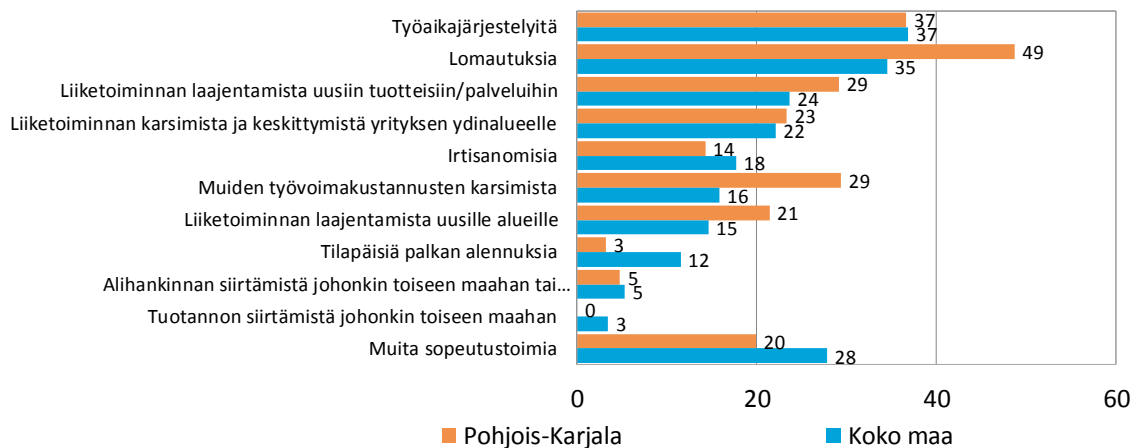
Koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yrityksistä joka kuudes suunnittelee toimintansa sopeuttamista nykyisen suhdannetilanteen vuoksi.

Taulukko 9. Pk-yritysten tarve sopeuttaa toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Ei tarvetta sopeuttaa	84	83
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	16	17

Työaikajärjestelyt ja lomautukset ovat koko maassa ja Pohjois-Karjalan alueella yleisimmät toteutetut tai harkinnassa olevat sopeutustoimet. Alueella lomautuksia sekä muiden työvoimakustannusten karsimista suunnittelevia on suhteellisesti enemmän kuin koko maan pk-yrityksissä.

Kuva 12. Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia */

*/ Vastajaat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

9. Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä noin joka kuudennella ja Pohjois-Karjalassa vajaalla viidesosalla on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Tämä tilanne on koko maan osalta vastaava kuin syksyllä 2016. Alueella maksuvaikeuksia kokeneita on nyt 4 prosenttiyksikköä enemmän.

Taulukko 10. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen 3 kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	82	18
Koko maa	84	16

Pk-yritysten pääpankkina on koko maassa joko Osuuspankki (41 %) tai Nordea (32 %). Pohjois-Karjalan pk-yritysten pääpankkina on useimmiten Osuuspankki (62 %).

Taulukko 11. Yrityksen pääpankki, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Nordea	17	32
Osuuspankki	62	41
Paikallisosuuspankki	4	4
Danske Bank	8	7
Säästöpankki	6	9
Handelsbanken	2	2
Muu	2	5

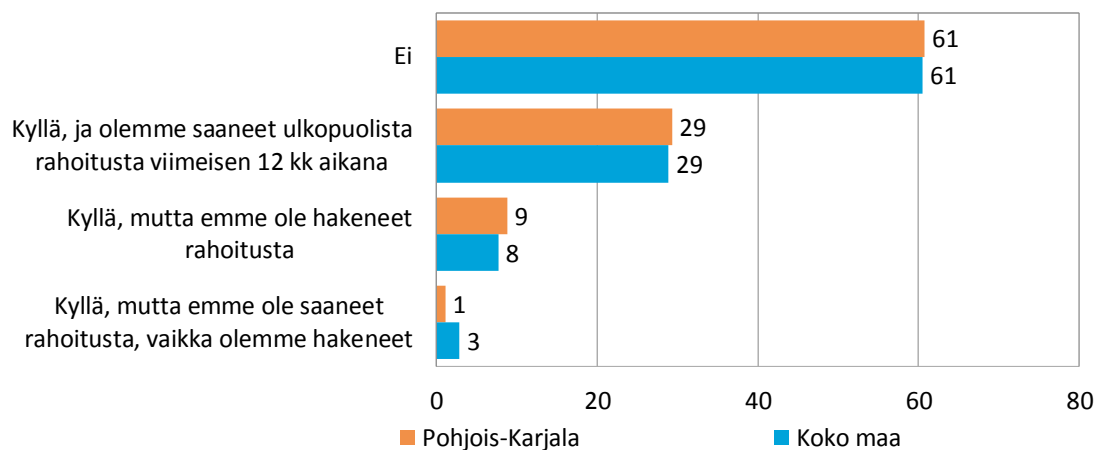
Koko maan pk-yrityksistä vajaalla puolella, 46 %:lla on lainaa rahoituslaitoksilta. Alueella lainaa rahoituslaitoksilta ottaneiden osuus on suurempi, 63 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	37	63
Koko maa	54	46

Pk-yritysbarometriin vastanneista koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä kuu-
della kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden
aikana. Reilulla neljäsosalla koko maan ja alueen pk-yrityksistä on ollut tarvetta hakea ja
nämä ovat myös saaneet rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Koko maassa ja alueella al-
le joka kymmenes vastaajista sanoo tarvetta olleen, mutta ei ole hakenut rahoitusta.
Kolme prosenttia koko maan yksi prosentti alueen vastaajista sanoo olleen tarvetta rahoi-
tukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut.

Kuva 13. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana
tarve hankkia rahoitusta?, %

Rahoitusta on otettu pääosin pankista ja toiseksi eniten rahoitusyhtiöstä. Finnverasta, ELY-keskuksista ja Tekesistä on alueella otettu rahoitusta useammin kuin koko maan vastaajien joukossa.

Taulukko 13. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Pankista	68	68
Rahoitusyhtiöstä	29	26
Vakuutusyhtiöstä / eläkevakuutusyhtiöstä	-	1
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	7	4
Bisnesenkeltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	2	6
Finnverasta	24	17
Tekesistä	11	8
ELY-keskuksista	19	6
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloituserahasto Verasta	-	1
Velkakirjamarkkinoilta	-	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoeh- toiset markkinapaikat)	-	0
Joukkorahoituksen kautta	-	1
Muualta	6	9

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Valtaosa eli noin kolme neljästä koko maan ja alueen pk-yrityksestä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 14. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	72	28
Koko maa	74	26

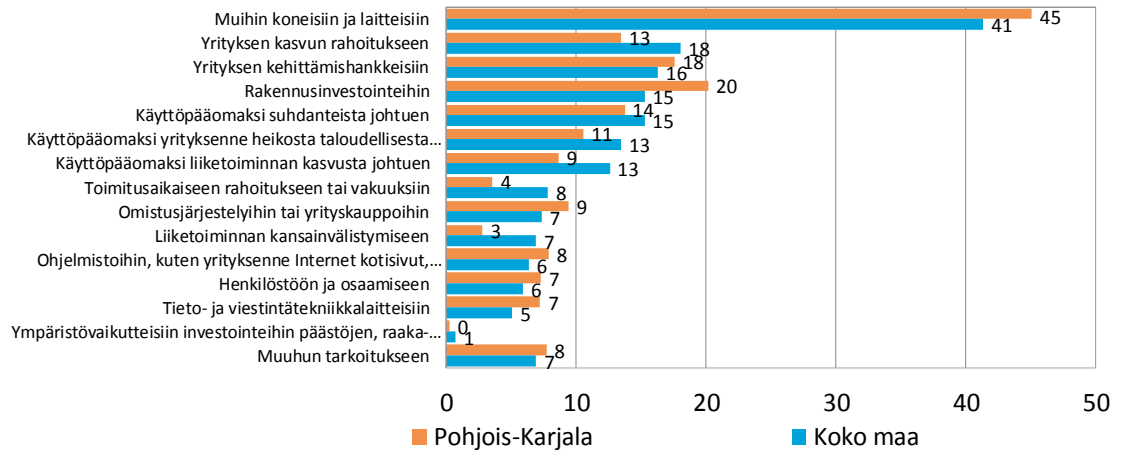
Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista ja rahoitusyhtiöstä. Finnvera ja ELY-keskus mainitaan alueella seuraavaksi useimmin.

Taulukko 15. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	Pohjois-Karjala	Koko maa
Pankista	75	69
Rahoitusyhtiöstä	29	25
Vakuutusyhtiöstä /eläkevakuutusyhtiöstä	-	3
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	8	10
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	7	12
Finnverasta	22	20
Tekesistä	12	17
ELY-keskuksista	26	13
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloituserärahasto Verasta	2	2
Velkakirjamarkkinoilta	5	1
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehdotiset markkinapaikat)	2	0
Joukkorahoituksen kautta	5	4
Muualta	2	10

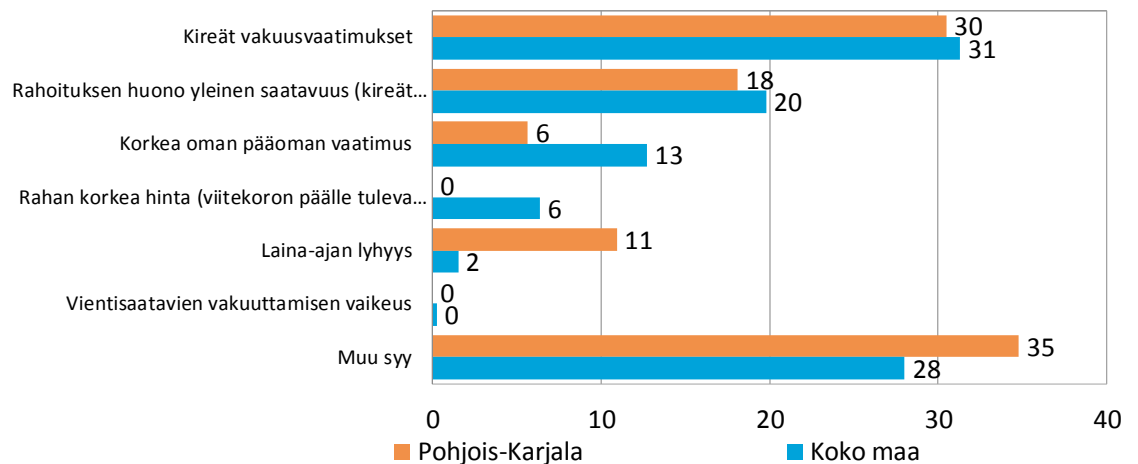
Koko maassa kuten myös Pohjois-Karjalan alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää yleisimmin muihin koneisiin ja laitteisiin.

Kuva 14. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana */

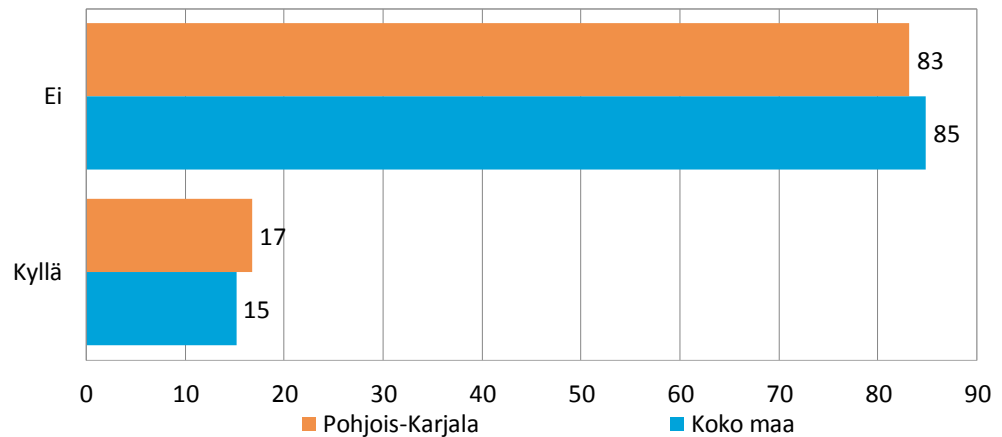
Kireät vakuusvaatimukset ja rahoituksen huono yleinen saatavuus koko maassa ja alueella ovat tärkeimmät syyt sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta. Alueen tulosten tulkinnassa on huomioitava pieni vastaajamäärä.

Kuva 15. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta?, %

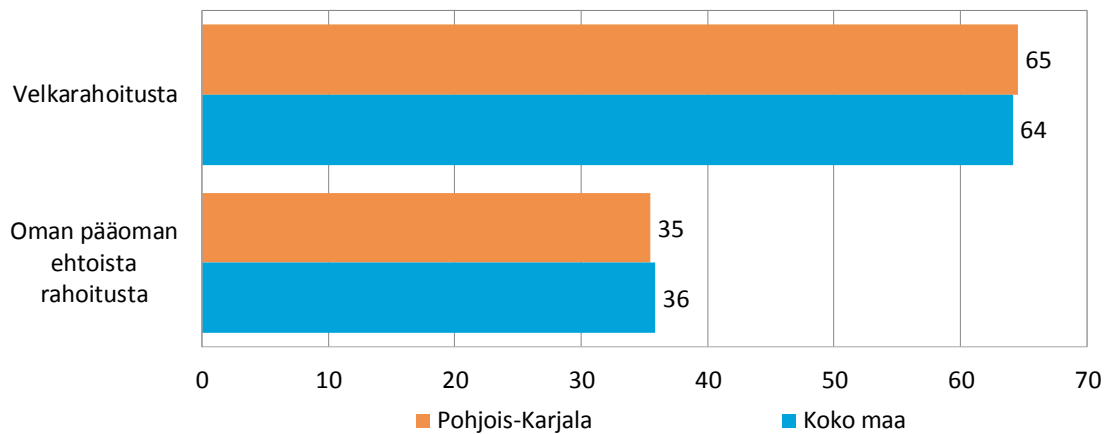
Valtaosa tutkimukseen osallistuneista pk-yrityksistä koko maassa ja Pohjois-Karjalan alueella ei ole jättänyt toteuttamatta viimeisen 12 kuukauden aikana tärkeitä investointi-, tutkimus- tai markkinointihankkeita ulkoisen rahoituksen heikon saatavuuden vuoksi.

Kuva 16. Onko jäänyt hankkeita toteuttamatta ulkoisen rahoituksen heikon saatavuuden takia?, %

Niillä yrityksillä joilla hanke jäi toteutumatta, rahoitusongelmat koskivat ensisijaisesti velkarahoitusta.

Kuva 17. Toteutumatta jääneen hankkeen rahoitusongelmat koskivat ensisijaisesti?, %

10. Omistajanvaihdos

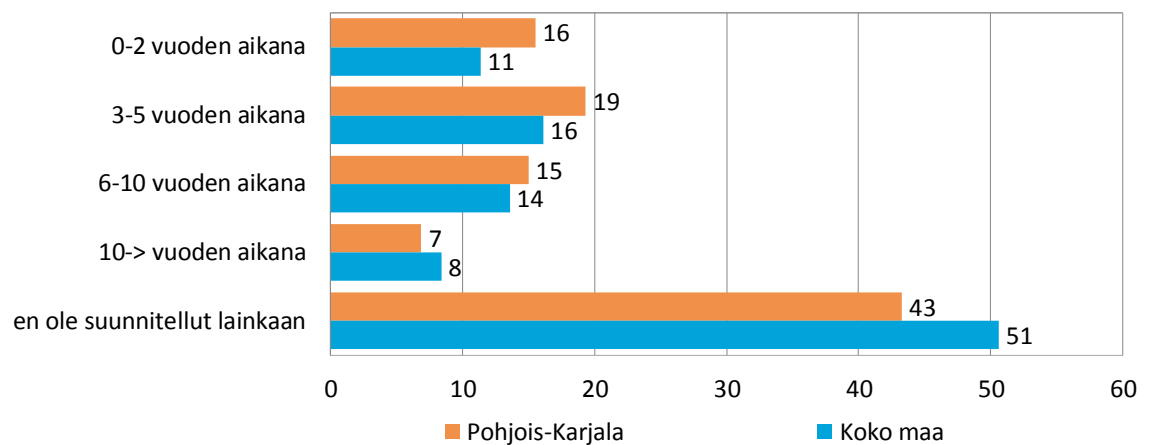
Yli puolet pk-yritysbarometriin vastanneista päättäjistä sanoo seuraavansa yrityksensä arvoa aktiivisesti.

Taulukko 16. Seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehitystä, %

	Ei	Kyllä
Pohjois-Karjala	42	58
Koko maa	47	53

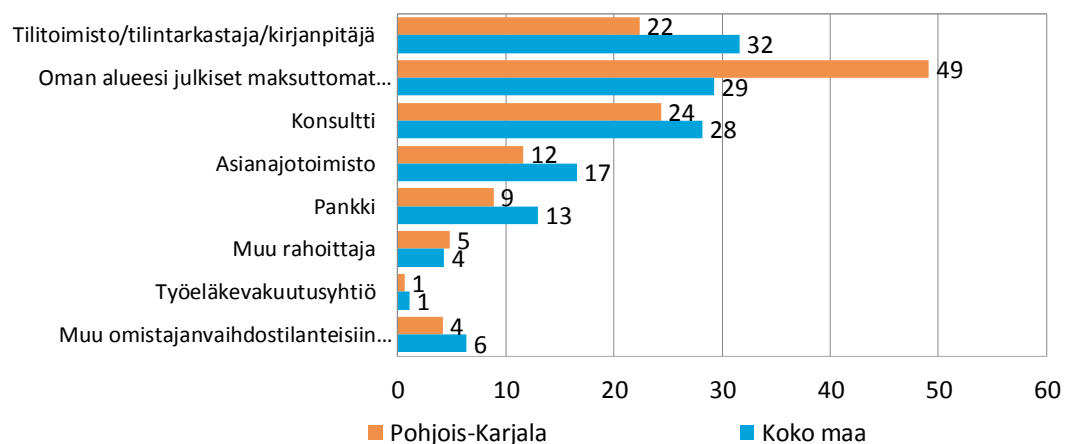
Noin puolet koko maan ja alueella hieman harvempi (43 %) vastanneista pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen useimmiten seuraavan kolmenkymmenen vuoden aikana.

Kuva 18. Omistajan vaihdoksen suunnittelu, %

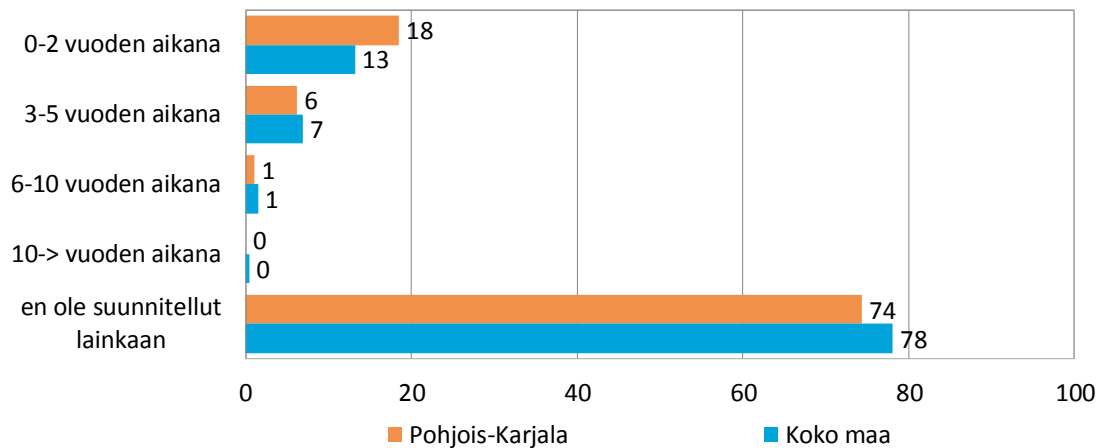
Tilitoimisto/tilintarkastaja/kirjanpitäjä, oman alueen maksuttomat omistajavaihdospalvelut sekä konsultti ovat yleisimmät tahot, joiden puoleen pk-yritykset kääntyisivät ensisijaisesti omistajanvaihdostilanteessa.

Kuva 19. Tahot, joiden puoleen kääntyttäisiin omistajanvaihdostilanteessa?, %

Valtaosa, koko maassa neljä viidestä ja alueella kolme neljästä pk-barometrikyselyyn vastanneista ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden vuoden aikana. Koko maassa neljä viidestä ja alueella kaikki yrityksen tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostuneesta sanovat tarvitsevansa ostoon ulkopuolista rahoitusta.

Kuva 20. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Sammonkatu 12, 50130 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puhelin 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 017 368 0500

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki
vaihde 029 460 11
www.finnvera.fi

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg
Finland House
Bolshaya Konyushennaya St. 8
191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta
puh. +358 405 088 956

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

